

EGER VÁROSÁNAK EGYETEMJÁRÁI KÜLFÖLDÖN ÉS BELFÖLDÖN 1384–1919

SZÖGI LÁSZLÓ

*Eötvös Loránd Tudományegyetem – Egyetemi Könyvtár és Levéltár
nyugalmazott főigazgató*

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemnek Eger városa ad helyet, így kézenfekvőnek látszott, hogy azt vizsgáljuk meg, milyen mértékben vett részt e fontos püspöki, majd érseki székhely a külföldi és belföldi egyetemjárásban. E kérdésre ma már viszonylag gyorsan tudunk válaszolni, felhasználva a *Repertorium Academicum Hungariae* adatbázisát.¹

A középkori peregrináció

Eger középkori egyetemjárása iránt már korábban is volt érdeklődés, az első ilyen összefoglalót Kovács Béla, a Heves Megyei Levéltár akkori igazgatója készítette el.² Azóta több kiadvány is megjelent,³ és az újabb kutatások pontosították és megváltoztatták a számokat, hiszen kiderült, hogy egyes korábban egrinek minősített peregrinusok nem innen származtak, de új nevek is előkerültek. Saját korábbi írásaimban én is még más számokat közöltem, de ezúttal a RAH-adattár középkori részéből közlöm az adatokat.

¹ A rövid alakban RAH-nak nevezett adatbázist a HUN-REN Egyetemtörténeti Kutatócsoport készítette el, több évtizedes előmunkálatok után az 1100 és 1850 közötti időszakból. Ebben mind a külföldi, mind a belföldi egyetemjárás adatai megtalálhatóak a <https://rahprojekt.elte.hu/databases3.php> cím alatt. A belföldi adatoknak csak az első variációja látható. Ez jelenleg javítás alatt van, és jövő tavasszal kerül fel a végleges verziója. Az 1850–1919 közötti adatbázis nyers változatban készen van, de ennek kiadására egyelőre hiába pályáztunk, holott legalább 25 európai országban van, illetve lehet iránta érdeklődés.

² KOVÁCS Béla: *Studensek, magisterek, doctorok*. In: *Archivum. A Heves megyei levéltár közleményei* 11 (1983), 5–41.

³ A „Magyarországi diákok a középkori egyetemeken” című sorozat kötetei: TŰSKÉS Anna: *Magyarországi diákok a Bécsi Egyetemen 1365–1526*. = *Students from Hungary at the University of Vienna 1365–1526*. Budapest 2008, 481., HARASZTI SZABÓ Péter/KELÉNYI Borbála/SZÖGI László: *Magyarországi diákok a prágai és a krakkói egyetemeken 1348–1525. I. kötet*. = *Students from Hungary at the Universities of Prague and Krakow 1348–1525. Volume I*. Budapest 2016, 152., HARASZTI SZABÓ Péter/KELÉNYI Borbála/SZÖGI László: *Magyarországi diákok a prágai és a krakkói egyetemeken 1348–1525. II. kötet. Adattár*. = *Students from Hungary at the Universities of Prague and Krakow 1348–1525. Volume II. Database*. Budapest 2017, 592., HARASZTI SZABÓ Péter/KELÉNYI Borbála: *Magyarországi diákok francia, itáliai és német egyetemeken 1100–1525*. Budapest 2019, 428.

Eddigi ismereteink szerint a legelső egri diák, bizonyos Benedictus 1384-ben iratkozott be a Bécsi Egyetemre. Ő az ismert 12 976 Mohács előtti magyarországi peregrinus közül időrendben a 416. hely egyikén van, mivel ebben az évben rajta kívül még negyvenen iratkoztak be külföldön. A középkori egri egyetemjárás adatai a következők:

Intézmény	Beiratkozás	Időhatár
Bécsi Egyetem	24	1384–1514
Krakkói Egyetem	12	1420–1513
Prágai Egyetem	2	1407–1409
Bolognai Egyetem	2	1477–1489
Ferrari Egyetem	2	1481–1501
Padovai Egyetem	1	1450
Lipcsei Egyetem	1	1498
Nem ismert itáliai	2	1425–1523
Összesen	46	

1. táblázat: Az egri származású diákok külföldi beiratkozásai a középkor folyamán

Mint látható, Egerből a Bécsi Egyetemre jutottak el a legtöbben, míg Krakkozóba csak feleannyian. Ez azért is feltűnő, mert földrajzilag Krakkozó közelebb volt Egerhez, mint Bécs, de valószínű, hogy a káptalan tagjainak Bécs volt fontosabb, és onnan esetleg tovább is lehetett menni, akár Itália felé. A prágai adat nem releváns, mert a Prágai Egyetem középkori anyakönyvei a második világháborúban eltűntek, így már nincs módunk az ott tanulókat mind megismerni. Az említett két diáknál bizonyosan többen tanultak Prágában, egyes cseh történészek szerint a huszitizmus előtti időszakban akár kilencszer annyian, mint ahányat ismerünk. Az, hogy Egerből heten jutottak el Itáliába, jelentős számnak mondható, de összességében a középkori peregrinációban Eger a maga 46 beiratkozájával csak a 32. helyen áll a magyar városok között.

Külföldi egyetemjárás Mohács és az 1848-as szabadságharc között

Mint ismert, 1596-ban a török hadsereg a tizenöt éves háborúban elfoglalta Eger várát és egész Heves megyét, s a török kiűzésére csak 1687 decemberében került sor. 91 éven át a város lakossága török uralom alatt sínylődött, a püspök és a káptalan Kassára menekült, így érthető, hogy a 17. században alig találkozunk külföldön tanult egriekkel.

Az 1596-os elfoglalás előtt még 12 egri diákot ismerünk külföldön, ami mutatja, hogy Mohács után fél évszázadig Eger még részt vesz a tudományos vérkeringésben. Harsányi Simon például klasszikus utat jár be: 1531-ben még Krakkóban iratkozik be, de 1532-ben már Wittenbergbe távozik, nyilván áttérve Luther hitére.⁴ Az ugyancsak egri Felnémethy Balázs 1540. április 14-én még Bécsben iratkozik be, majd 1542. március 19-én már Wittenbergben szubszkribál.⁵ A korszak érdekes adata, hogy 1546. október 9-én a franciaországi Montpellier híres egyetemén beiratkozik egy Petrus Agranus nevű hallgató az orvosi karra, akit a francia szakirodalom egrinek nevez.⁶ A bejegyzést meg is találtuk az ottani egyetemi levéltárban, és más adat híján mi is egrinek fogadtuk el.

Az újkori egri egyetemjárás adatai a következők:

Intézmény	Beiratkozás	Időhatár
Bécsi Egyetem	34	1540–1838
Bécsi Képzőművészeti Akadémia	14	1754–1850
Grazi Egyetem	8	1606–1827
Bécsi Hadmérnöki Akadémia	7	1774–1839
Bécsi Műegyetem	2	1842–1850
Bécsújhelyi Katonai Akadémia	4	1807–1848
Bécsi Josephinum	3	1789–1805
Linzi Jezsuita Akadémia	2	1707–1715
Glogaui Jezsuita Akadémiai Gimnázium	2	1714
Bécsi Állatorvosi Intézet	1	1843
Bécsi Augustineum	1	1841
Olmützi Egyetem	1	1798
Krakkói Egyetem	2	1531–1558
Padovai Egyetem	2	1629–1638

⁴ *Album Studiosorum Universitatis Cracoviensis* Tom. II. 1490–1551. (Ed.): Adam CHMIEL Cracoviae: Universitatis Jagellonicae 1892., *Album Academiae Vitebergensis Altere Reihe* Band I. 1502–1560. (Hg.): Karl Eduard FÖRSTEMANN/Otto HARTWIG/Karl GERHARD. Halle 1841. 145

⁵ *Die Matrikel der Universität Wien* Band 3. 1518/II–1579/I. (Bearb.): Franz GALL. Graz – Köln: Hermann Böhlau Nache 1971., Karl Eduard FÖRSTEMANN: *Album Academiae Vitebergensis Altere Reihe*. Band I. 1502–1560. Halle 1841, 193.

⁶ Marcel GOURON: *Matricule de L'Université de Médecine de Montpellier 1503–1599*. Geneve 1957. 105.

Intézmény	Beiratkozás	Időhatár
Római Gregoriana	4	1583–1770
Hallei Egyetem	4	1749–1780
Heidelbergi Egyetem	1	1750
Wittenbergi Egyetem	4	1532–1591
Montpellier-i Egyetem	1	1546
Összesen	97	

2. táblázat: Az egri származású diákok külföldi beiratkozásai a kora újkor folyamán

Bécsben ugyan relatíve sokan voltak Egerből, de jegyezzük meg, hogy 1577 és 1634 között nincs senki. A török uralom alatti 91 évből mindössze 7 egri beiratkozót ismerünk külföldön, akik nyilván csak Egerből származtak, de feltehetően már nem ott éltek. 1606. január 18-án iratkozik be Grazban még a gimnáziumi osztályba Jacobus Stella,⁷ akiről feltételezhető, hogy az egri vár helyreállítását irányító Christophoro Stella építész gyermeke, aki az 1596-os ostrom során vesztette életét. A 18. században már 47 egri beiratkozót ismerünk külföldön, és ez az a kivételes korszak, amikor német protestáns egyetemeken is találunk egri diákokat, négyet Halléban, egyet pedig Heidelbergben. Ez utóbbi, Petrus Felicianus 1750-ben tanult a híres, Neckar-parti, ősi egyetemi városban.⁸ Már a 18. század közepétől egyre többen jutottak el Egerből a bécsi tanintézetekbe. Az ottani egyetemen 1850 előtt 8 teológus, 6 bölcész, 2 jogász, 2 orvos, 2 sebész és 2 gyógyszerész tanult, ami nem túl magas szám. Figyelemre méltó viszont, hogy 14 egri diák volt a Képzőművészeti Akadémián annak megalakulásától kezdve. A 14 hallgató közül öt magyar, a többi német nevű, mindenesetre arányuk a szakválasztásban feltűnően magas. Érdekes még a katonai pályára készülők száma is. Heten tanultak a Hadmérnöki Akadémián, négyen pedig Bécsújhelyen a Katonai Akadémián. Ők azonban egy fő kivétellel nem magyarok, többségük nyilván német katonai családból származott, de báró O'Brien Armandus személyében egy feltehetően ír származású hallgató is volt közöttük.

A 19. század első felében 31 egri diák iratkozott be külföldön, ami magas szám a korábbi fél évszázadokhoz képest, és ekkor már a szakfőiskolákon is előfordulnak egriek. A Bécsi Műegyetem (akkor még Polytecnicum) kereskedelmi tagozatán tanult Egerből Scharpe János 1842-ben, és technikai tagozatán Kammerer Frigyes 1850-ben.

⁷ *Die Matrikeln der Universität Graz*. Band 1. 1586–1630. (Bearb.): Johann ANDRITSCH. Graz 1977. 31.

⁸ *Die Matrikel der Universität Heidelberg*. Band 4. Von 1704–1807; nebst einem Anhang. (Hg.): Gustav TOEPKE/Paul HINTZELMANN. Heidelberg 1903. 150.

Egri diákok belföldi egyetemjárása 1636–1850

Napjainkban a belföldi egyetemjárásról is majdnem teljes adatbázisunk van, azonban ez sohasem lesz 100%-os, mert a korabeli egyetemi források egy része elpusztult. Többek között elégték 1956-ban részben a nagyszombati jezsuita és a pesti, teljesen a kassai és kolozsvári jezsuita egyetemek anyakönyvei, vagy éppen korábban a nagyváradi és gyulafehérvári egykori református kollégiumok dokumentumai, de kisebb-nagyobb hiányok másutt is akadnak. A hiányok pótlását másodlagos források feltárásával elvégeztük, de van, ahol egyes időszakokat nem lehetett pótolni egyéb dokumentumokból. A jezsuita egyetemek anyagát több kötetben részletesen közöltük.⁹ A vizsgált korszakban összesen 756 egri diák beiratkozását ismerjük 38 intézményben. Ezeket az alábbiakban intézménytípusonként kívánom bemutatni.

Intézmény	Beiratkozás	Időhatár
Nagyszombati Jezsuita Egyetem	45	1636–1776
Kassai Jezsuita Egyetem	37	1708–1772
Budai Jezsuita Akadémia	11	1730–1772
Kolozsvári Jezsuita Egyetem	1	1725
Pesti Piarista Bölcsészeti Líceum	16	1758–1783
Szegedi Piarista Bölcsészeti Líceum	5	1812–1842
Váci Piarista Bölcsészeti Líceum	4	1766–1841
Váci Theresianum	1	1783
Kalocsai Piarista Bölcsészeti Líceum	3	1768–1770
Tatai Piarista Bölcsészeti Líceum	4	1768–1773

3. táblázat: Az egri származású diákok belföldi beiratkozásai a kora újkor folyamán

A fenti intézményeket a jezsuita, illetve a piarista rend tartotta fenn. A jezsuita intézményekben bölcsész- és teológiai képzés folyt, míg a piarista intézményekben csak bölcsészeti oktatás. Nagyszombatban volt jogi képzés, de annak anyakönyvei már

⁹ VARGA Júlia: *A kolozsvári jezsuita gimnázium és akadémia hallgatósága 1641–1773 (1784)*. Budapest, 2007. 452., KMETY Adrien/SZÖGI László/VARGA Júlia: *A Nagyszombati Egyetem bölcsész és teológus növendékei 1635–1711*. Esztergom 2021. I–II. 1137., HEILAUFG Zsuzsanna: *A Kassai Egyetem bölcsész és teológus növendékei 1659–1775*. Budapest 2024, 400.

a 18. században megsemmisültek. Orvos-, sebészképzés pedig 1770–1777 között volt a már állami kézbe került Nagyszombati Egyetemen. Nagyszombatban Egerből 26 bölcsész, 17 teológus és 2 sebész tanult. Tudni kell azonban, hogy az 1753 utáni bölcsészhallgatók adatai nagyrészt hiányosak, tehát ott még lehettek mások is Egerből. A Kassai Jezsuita Egyetemen 24 bölcsész és 13 egri teológus nevét ismerjük, itt viszont a korai, 1692 előtti időszak adatai hiányosak. A Budai Jezsuita Akadémián 11 egri bölcsész tanult, Kolozsváron pedig csak egy bölcsész.

Pesti Egyetem	97	1779–1849
Kassai Jogakadémia	18	1777–1847
Pozsonyi Jogakadémia	9	1784–1840
Nagyváradai Jogakadémia	8	1813–1846
Győri Jogakadémia	5	1806–1846
Kolozsvári Jogakadémia	2	1802–1817
Zágrábi Jogakadémia	1	1797
Egri Püspöki, Érseki Joglíceum	431	1764–1850
Pécsi Püspöki Joglíceum	1	1838
Temesvári Püspöki Joglíceum	2	1849
Rozsnyói Püspöki Bölcsészeti Líceum	8	1831–1843
Nagyszombati Érseki Bölcsészeti Líceum	2	1807–1835
Szatmárnémeti Püspöki Bölcsészeti Líceum	2	1816–1831
Szombathelyi Bölcsészeti Líceum	1	1835

4. táblázat: Az egri származású diákok belföldi beiratkozásai a 18–19. század folyamán

E következő táblázatba azok az állami és részben egyházi intézmények kerültek, ahol bölcsészeti és jogi képzés is volt, illetve három olyan püspöki líceum, ahol csak bölcsészeti. A Pesti Egyetemen ezenkívül természetesen volt Orvosi és Hittudományi Kar is. A Pesti Egyetem két karának anyakönyvei szintén elégték (ezek a bölcsész- és jogi karok), és itt is csak részben tudjuk a hiányzó adatokat pótolni. Eddigi ismereteink szerint Pesten Egerből 7 bölcsész-, 3 jogász-, 3 teológus-, 10 gyógyszerész-, 46 sebész- és 21 orvostanhallgató tanult. Az Orvosi Kar anyaga megmaradt, ezért tudunk róluk többet. Nyilván jóval több egri bölcsész és jogász volt Pesten, de ezt már valószínűleg nem fogjuk pontosan megtudni.

Az látható, hogy valamennyi állami jogakadémiára is eljutottak egri diákok, de a közeli Kassát kivéve csak igen alacsony számban. Egyértelmű, hogy legtöbben az Egeri Líceumot látogatták, közülük 225 volt bölcsész és 206 jogász. Ennek részleteit külön kötetben mutattuk be.¹⁰

Egeri Püspöki, Érseki Szeminárium	62	1737–1849
Nagyvárad Püspöki Szeminárium	7	1741–1824
Pozsonyi Generális Szeminárium	3	1784–1785
Székesfehérvári Püspöki Szeminárium	2	1845–1846
Győri Püspöki Szeminárium	2	1761–1762
Nagyszombati Érseki Szeminárium	2	1807–1810
Szombathelyi Püspöki Szeminárium	1	1790
Váci Püspöki Szeminárium	1	1793
Veszprémi Püspöki Szeminárium	1	1819

5. táblázat: Az egri származású diákok az érseki, püspöki szemináriumokban 1737–1849

Ebben a táblázatban a különböző püspöki szemináriumokban tanult egri papnövendékek számát adtuk meg. Nyilván nem kell magyarázni, hogy abszolút többségük az egri szemináriumokban tanult.

Pesti Állatorvosi Tanintézet	12	1807–1846
Pesti Institutum Geometricum	3	1800–1824
Kolozsvári Orvos-Sebészeti Intézet	2	1830–1847
Pesti Első Magyar Művészeti Akadémia	1	1847
Magyaróvári Gazdasági Tanintézet	1	1833

6. táblázat: Az egri származású diákok a hazai szakoktatási intézményekben 1807–1847

¹⁰ KMETY Adrien/SZŐGI László: *Az egri felsőoktatási intézmények hallgatói 1713–1852*. Eger: Líceum 2021, 846 (Felsőoktatástörténeti kiadványok. Új sorozat 24./Eszterházy Károly püspök és kora 2) Az egri Líceum oktatástörténetét legújabbán lásd: BARTÓK Béla/MAKAI János/NAGY Andor: *Az egri Líceum a magyar oktatás történetében*. Eger: Líceum 2024.

Végezetül e korszakból néhány már újnak számító szakfőiskolát említünk meg, ahol egriek is tanultak. A három mérnökhallgató: Litzner Károly 1800-ban, Litzner Ignác 1806-ban és Fletter György 1824-ben tanultak az *Institutum Geometricumban*. Kolozsváron két egri sebész tanult, Huszka Ignác 1830-ban és Heszterényi Imre 1847-ben.

Külföldi egyetemjárás a polgári korban 1850–1919

Az első világháború végéig terjedő időszakban mai ismereteink szerint Egerből 124 beiratkozásról tudunk külföldi egyetemeken. Az első nagy csoportot a bécsi tanintézetekben tanultak képezik:

Intézmény	Beiratkozás	Időhatár
Bécsi Egyetem	50	1850–1919
Bécsújhelyi Katonai Akadémia	15	1852–1915
Bécsi Műegyetem	9	1850–1882
Bécsi Hadmérnöki Akadémia	8	1875–1916
Bécsi Állatorvosi Főiskola	2	1852–1895
Bécsi Képzőművészeti Akadémia	2	1850–1901
Bécsi Zeneakadémia	2	1876–1880
Bécsi Iparművészeti Akadémia	1	1883
Bécsi Konzuli Akadémia	1	1882
Bécsi Export Akadémia	1	1918

7. táblázat: Az egri származású diákok a bécsi felsőfokú tanintézetekben 1850–1919

Mіндеzt jelenti, hogy e korszakban az egri peregrinusok 74%-a Bécsben tanult, ami nagyjából 1892-ig megfelel az országos átlagnak, később azonban Bécs szerepe egyre csökken, de ez Eger esetében kevésbé látszik. A Bécsi Egyetemen 21 orvos-, 18 jogász-, 4 bölcsész-, 3 gyógyszerész-, 3 teológus- és 1 sebészhallgató tanult ekkoriban. Most is feltűnő a katonai pályára készülők magas száma. Néhányan pedig olyan intézményekbe is bejutnak, ahol korábban nem volt egri hallgató.

Zürichi Műegyetem	4	1867–1914
Párizsi Egyetem	4	1878–1908
Grazi Egyetem	2	1881–1909
Innsbrucki Egyetem	1	1919
Prágai Német Egyetem	1	1880
Római Egyetem	1	1853
Párizsi Julien Akadémia	1	1904

8. táblázat: Az egeri származású diákok a Habsburg birodalom kisebb egyetemein, valamint svájci, francia és olasz egyetemeken 1850–1919

E táblázatból látható, hogy Bécsen és Németországon kívül az első világháború előtti óriási fellendülési időszakban más nagy európai egyetemeken is megjelennek egeri hallgatók. Zürichben az Eidgenössische Technische Hochschule volt az egyik első olyan műegyetem, amely tömegével vonzotta a külföldi diákokat a dualizmus első felében szerte Európából. Később a német műegyetemek vonzása megelőzte Zürichét, de jelentősége akkor is kétségtelen volt. A négy egeri diák Zürichben: Hám Ignác 1867-ben, Kubik Gyula 1880-ban, Kemény Zoltán 1911-ben és Steinhauer István 1914-ben. Hárman gépészmérnökök, Hám pedig építészmérnök. Párizsba is négyen jutottak el. Közülük talán a legjelentősebb egeri peregrinus Timon Ákos, aki pesti egyetemi tanulmányai után Berlinben, Strassburgban, Lipcsében és végül Párizsban is tanult, és lett Magyarország egyik tekintélyes jogtörténésze és végül a Budapesti Tudományegyetem tanára. Hasonlóképpen Berlinben és Párizsban tanult Szegő (Schönberger) Elemér, a későbbi ügyvéd és közgazdasági újságíró, valamint Berlinben és Párizsban a bölcsészkarokra beiratkozó Sebestyén Dezső. A párizsi híres Julien Akadémia növendéke volt az egeri festő, Steinhauer Ágoston.

Berlini Egyetem	8	1875–1912
Müncheni Műegyetem	2	1874–1875
Frankfurt am Main-i Kereskedelmi Főiskola	2	1907
Lipcsei Egyetem	1	1876
Strassburgi Egyetem	1	1876
Würzburgi Egyetem	1	1883

Darmstadti Műegyetem	1	1904
Lipcei Kereskedelmi Főiskola	1	1908
Müncheni Képzőművészeti Akadémia	1	1894
Lipcei Képzőművészeti Akadémia	1	1901

9. táblázat: Az egri származású diákok németországi felsőfokú tanintézetekben 1874–1912

A németországi tanintézetekbe járókat külön mutatom be, mert a 19. század végétől ez lett a legfontosabb külföldi tanulási célirány. Az ekkor már világhírű Berlini Tudományegyetemre Egerből nyolcan jutottak el, ami ez esetben nem kis szám. A Müncheni Műegyetemen tanult Fülöp Géza és Mozer Miklós, mindketten 1877-ben. Néhányan az új német kereskedelmi főiskolákra is beiratkoztak Frankfurtban és Lipcsében.

Belföldi egyetemjárás a polgári korban 1850–1919

A továbbiakban bemutatott adatok egy teljesen új kutatás eredményei. E korszakban összesen 96 felsőoktatási intézmény adatait gyűjtöttem össze, kivéve a szerzetesi főiskolákat. Ezek egyelőre külön-külön adatbázisokban vannak, és egyesítésük, valamint javításuk még évek munkáját igényelné egy ember számára. Természetesen egy kutatócsoport esetében e feladat hamarabb is megoldható lenne. Jelenlegi adataim szerint legalább 995 egri beiratkozást ismerünk a különböző intézményekben. Budapest tanintézeteit együtt kezelem, mert itt a legváltozatosabb az intézmények sora. A többi intézményt próbálok szakmacsoportokként bemutatni, és a nagyobb egyetemeket fakultásonként is megemlítem. A hallgatók részletes elemzésére itt még nem vállalkozhatok, mert mint jeleztem, ezt csak egy egyesített és egységesített adatbázis alapján tehetném meg. Mindenesetre a most közölt adatok az egri művelődéstörténet számára újak számítanak.

Intézmény	Beiratkozás	Időhatár
Budapesti Állatorvosi Akadémia	10	1877–1905
Budapesti Egyetem Bölcsész x	26	1854–1916
Budapesti Egyetem Jogász x	94	1860–1918
Budapesti Egyetem Orvos x	89	1864–1919
Budapesti Egyetem Teológus x	3	1853–1898

Intézmény	Beiratkozás	Időhatár
Budapesti Gyógypedagógiai Tanintézet	3	1906–1912
Budapesti Műegyetem	57	1856–1918
Budapesti Keleti Kereskedelmi Akadémia	6	1907–1919
Budapesti Képzőművészeti Akadémia	11	1876–1917
Budapesti Kereskedelmi Akadémia	18	1900–1917
Budapesti Kertészeti Tanintézet	2	1884–1889
Budapesti Ludovika Akadémia	39	1883–1918
Budapesti Színművészeti Akadémia	4	1888–1906
Budapesti Tornatanárképző Tanintézet	8	1871–1909
Budapesti Zenakadémia	11	1886–1918
Összesen	378	

10. táblázat: Az egeri származású diákok budapesti felsőfokú és szakoktatási tanintézetekben 1850–1919

Mint látható, Budapesten igen sokan, legalább 378-an tanultak Egerből. Azért írom a legalább szót, mert az x-szel jelölt intézmények, azaz a Budapesti Tudományegyetem adatai, mint már említettem, hiányosak, ezek csak a most ismert számok. Feltűnő a Ludovika Akadémia egeri növendékeinek magas száma, úgy látszik, az egeri katonai hagyományok e korszakban is érvényesültek. A tanintézet nevet viselők e korban még nem tekinthetők felsőfokúaknak, de mégis közlöm az adatokat, mert egy-egy nagyon speciális szakterület tagjairól van szó.

Egeri Érseki Jogakadémia	390	1861–1918
Kolozsvári Egyetem, Jogász	16	1885–1916
Debreceni Ref. Koll., Jogász	6	1873–1911
Kassai Jogakadémia	6	1863–1902
Eperjesi Ev. Jogakadémia	5	1903–1917
Sárospataki Ref. Jogakadémia	5	1885–1914
Kecskeméti Ref. Jogakadémia	4	1870–1918
Nagyváradai Jogakadémia	4	1861–1899
Pécsi Püspöki Jogakadémia	4	1875–1918

Debreceni Egyetem, Jogász	4	1914–1918
Zágrábi Egyetem	2	1873–1891
Pozsonyi Jogakadémia	3	1862–1867
Pozsonyi Egyetem, Jogász	1	1914

11. táblázat: Az egri származású diákok egyéb hazai jogászképző tanintézetekben 1850–1919

A fenti táblázatban a Budapesti Egyetemen kívüli joghallgatókról van szó. A számukat nem is összesítem, mert az intézmények között nagy volt a mobilitás, sokan több intézményben folytatták tanulmányaikat. A legnagyobb létszámú egri adatokat már publikáltuk.¹¹

Kassai Gazdasági Akadémia	28	1875–1919
Debreceni Gazdasági Akadémia	20	1870–1918
Magyaróvári Gazdasági Akadémia	16	1860–1906
Selmecbányai Erdész, Bányász, Kohász	10	1877–1917
Keszthelyi Gazdasági Akadémia	8	1867–1909
Kolozsvári Gazdasági Akadémia	5	1871–1906
Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia	2	1902–1912
Fiumei Kiviteli Akadémia	1	1912
Kolozsvári Egyetem, Orvos	4	1877–1912
Kolozsvári Egyetem, Gyógyszerész	2	1882–1883
Fiumei Haditengerészeti Akadémia	1	1914

12. táblázat: Az egri származású diákok nem budapesti, mezőgazdasági, műszaki, kereskedelmi és orvosi tanintézetekben 1850–1919

E táblázatban a gyakorlati jellegű, nem humán intézetek egri hallgatóit mutatom be. Valamennyi gazdasági és erdészeti akadémián viszonylag jelentős számban voltak egri diákok. Selmecbányán a 10 fő közül nyolc erdészetet tanult, tehát ide illik említésük. Két kereskedelmi akadémián is voltak egriek, de persze Budapesten sokkal többen.

¹¹ HADOBÁS Eszter/SZÖGI László: *Az egri felsőoktatás intézményeinek hallgatói II. 1850–1918*. Eger: Líceum, 2024. (Felsőoktatástörténeti kiadványok. Új sorozat 32./Eszterházy Károly püspök és kora / Források 2.) E hallgatói adattársorozat mintegy kiegészítéseként jelent meg az egri szemináriumok képzés újkori hallgatóinak névsora: DOLHAI Lajos: *Az Egri Hittudományi Főiskola és Érseki Papnevelő Intézet hallgatói 1919–2025*. Eger: Líceum 2025. (Eszterházy Károly püspök és kora / Források 3.)

A Kolozsvári Egyetemen orvosi és gyógyszerési pályára jóval kevesebben mentek, mint Budapesten. Jobb híján itt említem meg az egyetlen egri haditengerész kadétot, Nickl Bélát, aki 1914 és 1917 között tanult a fiumei akadémián.

Egri Érseki Szeminárium	58	1851–1914
Székesfehérvári Püspöki Szeminárium	4	1862–1882
Kassai Püspöki Szeminárium	2	1897–1898
Rozsnyói Püspöki Szeminárium	1	1857
Váci Püspöki Szeminárium	1	1852
Esztergomi Érseki Szeminárium x	-	-

13. táblázat: Az egri származású papi szemináriumokba beiratkozott növendékek 1850–1919

Végezetül itt is az egri kispapokat említem, akiknek többsége természetesen szülővárosában tanult. Ezek adatait is közöltük az említett kiadványban.¹² Az esztergomi szemináriumot csak azért jelzem, mert ott még nem ismerjük a növendékek születési helyét, tehát lehetséges, hogy oda is eljutottak egri kispapok.

Utolsó táblázatomban összevontan közlöm az egri egyetemjárókat, korszakonként külön a külföldieket és külön a belföldieket.

Egri egyetemjárás korszakok szerint

Korszak	Külföld	Belföld	Összesen
1384–1400	6	-	6
1401–1500	32	-	32
1501–1600	20	-	20
1601–1700	7	5	12
1701–1800	47	214	261
1801–1900	125	c 1379	1504
1901–1919	29	c 153	182
Összesen	266	1751	2017

14. táblázat: Az egri származású és felsőfokú tanintézetekbe beiratkozott diákok száma évszázadonként 1384–1919

¹²Uo.

A legalább 2017 beiratkozás azt mutatja, hogy Eger jelentős iskolaváros volt, ahol a fiatalok komoly előképzést kaphattak ahhoz, hogy képesek legyenek akár belföldön, akár külföldön az egyetemeken vagy a főiskolákon megállni a helyüket.

STUDENTS FROM THE CITY OF EGER AT UNIVERSITIES ABROAD AND IN HUNGARY, 1384–1919

In this article, I present the foreign and domestic university visits of the city of Eger, as a bishop's and then archbishop's seat, based on the databases that I have compiled together with my colleagues over the past 30 years. In the Middle Ages, we know of 46 enrolments from the city of Eger at European universities, primarily in Vienna and Krakow. After 1526, there was a period between 1596 and 1687, when the city of Eger was under Turkish occupation, and when no one from the city could go to a foreign university. However, in the 18th century, 47 people reached universities, mainly Catholic universities. The data on domestic university visits are naturally larger. Between 1636 and 1850, we know of 756 enrolments from Eger. Of these, 127 were in Jesuit and Piarist educational institutions, and 587 in state and church law and humanities lyceums. Of these, 431 occurred in Eger, where the bishopric, and later the archdiocese, maintained its own law and humanities academy. 81 studied in priestly seminaries and 19 in new colleges that provided specialized knowledge. We are publishing the data on university visits from Eger between 1850 and 1919 as completely new data. From this period, we know of 124 enrolments abroad, mainly at universities in Vienna and Germany. At home, we know of 995 enrolments from Eger at Hungarian universities and colleges, but due to the destruction of sources, this number was presumably higher.